POLITICILE PUBLICE - INSTRUMENT IMPORTANT ÎN ASIGURAREA SECURITĂȚII UMANE ȘI SOCIALE ÎN STATUL DEMOCRATIC CONTEMPORAN

Ludmila ROȘCA[*]
https://orcid.org/0000-0003-0339-7157

CZU 327:351.86

Rezumat: *În acest studiu sunt apreciate politicile publice în contextul asigurării securității umane și sociale în condițiile statului democratic contemporan. Omul contemporan se confruntă permanent cu noi condiții de existență, care actualizează multiplu teoria alegerii raționale. După declanșarea războiului din Ucraina de către Federația rusă, tematica securității, inclusiv a securității umane și a celei sociale, în această regiune, este plasată în categoria prioritate strategică. Războiul a acutizat numeroase crize, care au afectat existența popoarelor europene. În acest context sporește importanța politicilor publice, prin care instituțiile statului susțin cetățenii, îi ajută să-și satisfacă necesitățile/nevoile primare. În conclu-*

[*] **Ludmila ROȘCA,** doctor habilitat în filosofie, conferențiar universitar, Departamentul Filosofie și Antropologie, Universitatea de Stat din Moldova, ludmilarosca.com@gmail.com

zie, autorul menționează că un popor, un stat de dimensiunile Republicii Moldova se poate afirma, îşi poate păstra originalitatea, identitatea, suveranitatea doar în condiţiile utilizării raţionale a potenţialului resurselor umane, mai ales a celor intelectuale şi creative. În acest context, este necesară implicarea specialiştilor, profesioniştilor în soluţionarea problemelor, este necesară socializarea intensă a funcţionarilor publici, a angajaţilor în toate structurile sistemului social.

Cuvinte-cheie: politici publice, securitate, securitate umană, securitate socială, eficiență, credibilitate.

PUBLIC POLICIES - AN IMPORTANT INSTRUMENT IN ENSURING HUMAN AND SOCIAL SECURITY IN THE CONTEMPORARY DEMOCRATIC STATE

Abstract: *In this study, public policies are appreciated in the context of ensuring human and social security in the conditions of the contemporary democratic state. The contemporary individual constantly faces new living conditions, which greatly renew the theory of rational choice. After the outbreak of war in Ukraine by the Russian Federation, the theme of security, including human and social security, in this region, is placed in the category of strategic priority. The war has exacerbated numerous crises, which have affected the existence of European peoples. In this context, the importance of public policies increases, through which state institutions support citizens and help them meet their primary needs. In conclusion, the author mentions that a people, a state the size of the Republic of Moldova can assert itself, can maintain its uniqueness, identity, sovereignty only under the conditions of rational use of the potential of human resources, especially those intellectual and creative. In this context, the involvement of specialists, professionals in solving problems is necessary, as well as the intense socialization of public officials and employees in all structures of the social system.*

Keywords: public policies, security, human security, social security, efficiency, credibility.

Introducere:

Influenţele civilizaţiei tehnogene asupra modului uman de existenţă şi activitate sunt multiple. Noile tehnologii deschid perspective mari pentru afirmarea şi manifestarea socială a omului. În societatea tehnogenă se modifică semnificativ nevoile omului, apar noi necesităţi, care impun noi cerinţe faţă de nivelul culturii, al instruirii persoanei. În noile condi'ii sociale, comunicative, de activitate profesională omul permanent este determinat să aleagă un model, un program, o tendinţă. De fiecare dată se află în faţa dilemei: ori, ori. Ori omul contemporan conştientizează schimbările ce-i determină existenţa, eficienţa profesională şi în raport cu acestea crează o lume nouă, bazată pe principiile umanismului moderat şi al raţionalităţii, ori el va îndeplini rolul distrugătorului absurd.

O temă actuală pentru știința și filosofia contemporană o reprezintă comunicarea socio-culturală în lumea globalizată. La fel ca în alte domenii ale vieţii sociale şi în comunicarea socio-culturală globalizarea poate conduce la multiplicarea consecinţelor negative sau la îmbogăţirea reciprocă a diferitor culturi. Pentru a valorifica potenţialul cognitiv, instructiv, educativ, creator al multiculturalismului, este necesară pregătirea culturilor diferitor popoare pentru a-şi conserva identitatea, originalitatea, specificul desemnat de particularităţi. Relativismul cultural cere de la actorii proceselor integraţioniste o pregătire specială, care ar permite acceptarea principiului etnocentrismului. Pregătirea culturilor naţionale pentru dialogul multicultural reprezintă condiţia de bază a securităţii socio-culturale a comunității. Pentru ca societatea să nu se prezinte ca un receptor pasiv al globalizării socio-culturale, este necesar ca membrii ei să conştientizeze şi să exprime în mod clar propriile priorităţi, propriile valori şi interese. Pierderea conştiinţei istorice sau nivelul redus de afirmare al acesteia reprezintă o ameninţare la securitatea naţională. „Sociumul la fel ca şi omul care şi-a pierdut memoria, numai este încrezut în ceea ce este, n-are idee de ce el există, numai poate îndeplini rolul de subiect al deciziilor libere şi responsabile"[8, P.39].

Metodologia cercetării ne-a permis să valorificăm potențialul cognitiv al metodelelor universal-filosofice: dialectica și sinergetica, al principiilor acestora: cel al interacțiunii și interdependenței elementelor sistemului social, al interdisciplinarității, al complementarietății; metodele teoretice:

analiza și sinteza, modelarea, generalizarea și metodele empirice: observația, descrierea, analiza de conținut.

Metodele universal-filosofice a cunoașterii: dialectica și sinergetica ne sugerează că sistemul social nu-şi poate schimba mediul ambiant prin mişcare mecanică. Prin toate instituţiile sale, sistemul social trebuie să manifeste maturitate intelectuală, culturală şi mobilitate structurală. Sistemul social, care cuprinde subsistemul economic, politic, socio-cultural, pentru a fi pregătit de intrarea în faza critică, care este inevitabilă, trebuie, în mod insistent, consecvent, să se preocupe de analiza schimbărilor ce se produc constant în societate, în relaţiile de producere şi de distribuire a bunurilor materiale, în relaţiile politice, în comunicarea interculturală din cadrul societăţii polietnice etc. Dezvoltarea oricărui sistem are loc prin dezechilibrări. Cu cât atestăm la un număr mai mare de schimbări în realitatea unui sistem, cu atât stabilitatea şi instabilitatea îi influenţează elementele structurale, determinându-le să i-a o poziţie faţă de noile provocări şi să se adapteze la noile realităţi, să caute noi surse de energie liberă.

Abordarea sinergetică a stabilităţii şi instabilităţii sistemului ecologic, social, economic, politic, socio-cultural, pot fi utilizate în analiza proceselor ce penetrează lumea contemporană, societatea moldovenească. Prin reproducerea şi pe alocuri interpretarea potenţialului cognitiv, creativ al acestei abordări metodologice, am încercat să atragem atenţia la posibilitatea depăşirii crizelor cu care se confruntă societatea contemporană, aflată mai mult în perioade de dezechilibru, de criză, decât în stabilitate. Paradoxul paradoxurilor constă în faptul că dezvoltarea, progresul, modernizarea societăţii este provocată anume de stările de instabilitate, iar eficienţa şi optimizarea funcţionării oricărui sistem este asigurată de stabilitatea lui dinamică. Anume din acest motiv am evidenţiat gradul de inteligenţă al actorilor sistemului, care trebuie cu atenţie să urmărească schimbările ce se produc constant la nivelul întregului şi al fiecărei părţi, aşa încât să nu întârzie cu asimilarea şi răspunsul la provocările atestate. Aflându-se prea mult în stabilitate formală – situaţie artificială, când actorii politicii sau ai subsistemului economic nu văd sau nu vor să se ostenească să asimileze schimbările produse în realitatea socială, sistemul îşi pierde capacitatea de a reacţiona la provocările exogene.

Rezultatele investigației:

În secolul XXI, omenirea se confruntă la nivel regional cu diverse manifestări ale absurdului, cum ar fi: conflictele violente, războiul din Ucraina, care sub multiple aspecte influențează existența omului și a comunității umane. Ca urmare a acestor fenomene, milioane de oameni își părăsesc locuința, țara, își pun în pericol existența fizică. În acest context actuală este teoria securității, expusă de Barry Buzan în lucrarea „Popoarele, statele și teama. O agendă pentru studii de securitate în epoca de după războiul rece"[1]. Aceste fenomene produc numeroase riscuri și amenințări ontologice. Este cunoscut faptul că în timp de război viața se devalorizează.

Concepția securității, promovată de Barry Buzan, face loc pentru înțelegerea fenomenului ca o luptă împotriva amenințărilor asociate cu foametea, bolile de masă, criminalitatea și degradarea mediului ambiant. Astfel, persoana vine în centrul studiilor de securitate, fiind promovate conceptele: securitatea umană, securitatea popoarelor. *Securitatea umană* implică protecția nu numai a individului, dar și a întregii comunități [5, 156-167]. Securitatea umană cuprinde și conceptele despre: demnitatea umană, controlul asupra propriei vieți, capacitatea de a participa la viața societății. Publicarea rapoartelor ONU, privind dezvoltarea umană, a impulsionat diversificarea studiilor despre securitatea umană. În acest context, un document de o valoare aparte este Raportul de Dezvoltare Umană din 1990, Raportul secretarului general: „O agendă pentru pace" din 2 iulie 1992. Autorul oferă soluții conflictelor existente, se referă la proiectele ce conservează pacea, invită toată lumea să mediteze asupra abordării cuprinzătoare a securității. În Raportul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD): „Noi dimensiuni ale securității umane"(1994) se menționează: „Avem nevoie de o schimbare profundă în gândirea trecerii de la securitatea nucleară la securitatea umană..."[2]. În Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare din 1999 se subliniază că nu doar abordarea securității umane, dar și metodele de asigurare a acesteia s-au schimbat. „Prin subscrierea la normele privind drepturile omului recunoscute la nivel internațional, statele acceptă să pună persoana în prim plan în toate acțiunile sale și astfel să renunțe la capacitatea lor de a face literalmente orice în interesul statului".

Declarația ONU a Mileniului, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale 55/2 din 8 septembrie 2000, definește 8 direcții fundamentale în asigurarea securității umane: 1) valori și principii; 2) pace, securitate și dezarmare; 3) diminuarea sărăciei; 4) protecția mediului; 5) drepturile omului, democrația și buna guvernare; 6) protecția segmentelor vulnerabile ale populației; 7) satisfacerea nevoilor speciale ale Africii; 8) consolidarea rolului ONU [7]. După adoptarea documentului au urmat numeroase crize, care au afectat locuitorii diferitor regiuni ale lumii, dar ceea ce trăesc popoarele Europei, începând cu anul 2022, era imposibil de admis de rațiunea sănătoasă a oricărui om. Cu mari regrete constatăm că toate segmentele securității au fost afectate, însăși sentimentul de siguranță a fost pierdut. În aceste condiții, majoritatea popoarelor lumii își doresc instaurarea stabilității, păcii și prosperității la toate nivelele sistemului social. Gândidu-ne la perioada postbelică a secolului XXI, în dezvoltarea lumii și a Europei, plasăm în centrul discuției eficiența și credibilitatea politicilor publice, unica formă de asigurare a siguranței individului și a comunității lui.

În literatura politologică din țara noastră o atenție sporită acordă securității umane cercetătorul Serghei Sprîncean, care subliniază: „În primul deceniu al sec. XXI în multiple lucrări de specialitate apar viziuni noi, interdisciplinare asupra securității umane într-o conexiune interdependentă cu teoria moralei”[6]. Astfel, securitatea umană se regăsește în majoritatea studiilor despre condițiile existențiale ale sociumului. „Schimbările climatice globale sunt interdependente cu procesele sociale și se influențează reciproc, în contextul schimbărilor produse de procesele globale care modifică principiile și modelele cunoscute ale vieții umane, impun standarde și priorități noi de securitate pentru societatea contemporană și generațiile viitoare. În acest context, siguranța personală a cetățeanului devine o parte componentă a securității sociale și comunitare...”[6, P.349].

Procesul definirii politicilor este caracterizat de diverse abordări, una dintre care caracterizează elaborarea politicilor drept *un set de activități de tipul găsirii soluțiilor*. Unele definiții conturează pe baze orgaționale procesele individuale de soluționare a problemelor. De exemplu, James Anderson oferă o definiție reprezentativă politicii, subliniind că o politică este „o acțiune realizată cu un anumit scop de un actor/sau de un grup de actori, în relație cu o problemă specifică. În lucrările lui John Dewey găsim

divizarea procesului public de luare al deciziilor în 5 pași, care trec de la sentimentul de uimire la definirea problemei, la formularea unor soluții alternative, la analiza implicațiilor acestora și la experimentarea soluției preferate. Sentimentul de uimire ne permite să conștientizăm o situație contradictorie, o neregulă din viața noastră sau a grupului din care facem parte. Meditând asupra acesteia observăm problema, contradicțiile dintre cunoștințele noastre și practica relațiilor sociale. Ființa rațională odată ce a abservat problema caută soluții, metode de îmbunătățire, de sporire a eficienței comunicării sociale, politice.

Harold Lasswell a descris formularea politicii drept un proces de decizie creativ care cuprinde recomandare, prescrie, invocare, aplicare și finalizare, iar Gary Brewer și Peter deLeon au scris că „politicile reprezintă cele mai importante decizii ale unei societăți, acțiuni sprijinite de aprobarea largă și/sau de teama unor sacțiuni." Politicile sunt procese la nivel sistemic, care se petrec în 6 etape: inițiere, estimare, selecție, implementare, evaluare și finalizare. Aceste categorii includ: identificarea problemei și stabilirea Agendei, formularea politicii, adoptarea politicii, implementarea politicii și evaluarea politicii"[4]. Majoritatea definițiilor accentuează o perspectivă holistă a procesului de formulare a politicilor, o credință că întregul este mai important decât suma părților sale, că indivizii, instituțiile, interacțiunile și ideologia sunt toate importante, chiar dacă există diferențe notabile în ceea ce privește importanța relativa a fiecărei părți. Aceste definiții/interpretări a procesului politic sunt relevante în contextul metamorfozelor atestate în regiune.

Astfel constatăm că în secolul XXI, cu elaborarea și implementarea politicilor publice se confruntă și tinerele democrații din Europa Centrală și de Est, printre care se regăsesc Republica Moldova, Ucraina și Georgia, grupul de state care și-au definit prioritatea strategică: aderarea la Uniunea Europeană. Făcând observații asupra procesului de democratizare a vieții sociale din țara noastră, observăm numeroase dificultăți, nereguli în elaborarea, dar mai ales în implementarea politicilor publice. În acest context, ne propunem să actualizăm fazele elaborării și implementării politicilor publice, să evidențiem eficiența și credibilitatea acestora. Considerăm actual studiul politicilor publice, în condițiile în care, instituțiile politice din Republica Moldova își propun să sporească eficiența actului de guverna-

re. Notăm prezența unei conexiuni teoretice între eficiență și credibilitate. Politicile eficiente tind să fie mai stabile, deci mai credibile, în comparație cu cele ineficiente. Prin definiție, o politică eficientă îmbunătățește poziția tuturor, sau aproape a tuturor indivizilor și grupurilor din societate. Anume din acest motiv ne-am propus să analizăm politicile publice ca instrument al asigurării securității umane și sociale.

O teză inițială a investigație este: politicile publice nu se definesc prin loc sau funcție guvernamentală, ci prin patru imperative intelectuale: un interes pentru întregul tipar al sistemelor politice și a proceselor lor; o credință potrivit căreia consecințele acțiunilor guvernamentale sunt importante; o luptă pentru a produce cunoaștere utilă și solidă din punct de vedere teoretic și empiric și o convingere că democrația este importantă. Este important ca fiecare actor al procesului decizional, al procesului politic să-și asume cu responsabilitate funcția și să pătrundă în esența acestor imperative. Suntem conștienți de faptul că atitudinea funcționarilor publici față de munca practicată, față de cetățenii implicați în diferite activități produce reprezentări, percepții, aprecieri ale activității guvernanților. Acestea sunt relevante când analizăm eficiența și credibilitatea politicilor publice.

O trăsătură distinctivă a procesului contemporan de formulare al politicilor o reprezintă disponibilitatea organelor politice superioare – legislativul sau executivul – de a delega puteri importante unor organe administrative independente. Delegarea unor astfel de puteri către comisii independente are o lungă tradiție în Statele Unite. Administrația publică tradițională din Europa se confruntă cu o serie de provocări și, într-o anumită măsură, este transformată de înflorirea agențiilor independente precum regulatory offices din Marea Britanie sau les autorites administratives independantes, din Franța [3].

A distinge între politica eficienței și politica redistribuției înseamnă a accepta că politica poate fi un joc cooperativ, cu sumă pozitivă, în care membrii unei comunități se angajează pentru a obține avantaje reciproce. Desigur, argumentele sunt utilizate și pentru a sprijini sau pentru a se opune politicilor redistributive. Cu toate acestea, dacă astfel de argumente sunt examinate îndeaproape, se poate observa că ele se concentrează pe aspecte legate de eficiență. Spre exemplu, sunt utilizate pentru a arăta că o anumită metodă de redistribuire a venitului este bună. În fapt, politicile eficiente

și redistributive sunt conectate prin ceea ce poate fi numită o „relație de dualitate". Aceasta înseamnă că pentru a fi realizabilă din punct de vedere politic, orice politică eficientă trebuie să satisfacă și constrângerile redistributive. Invers, o politică redistributivă solidă trebuie să satisfacă unele constrângeri legate de eficiență pentru a evita pierderi inutile și apariția unor comportamente de tip „căutător de rentă", care ar putea compromite creșterea economică.

Există două instituții ale alegerii colective: regula majorității și cea a unanimității, și două stiluri diferite de formulare a politicilor. Procesul politic folosit în argumentul regulii unanimității este caracterizat de discuții, compromis și amendări, care continuă până când se obține o formulare în beneficiul tuturor. Prezumțiile-cheie care stau la baza acestei viziuni asupra politicii sunt: 1) jocul este de tip cooperativ și cu sumă pozitivă, adică există o formulare a problemei benefică tuturor părților implicate; 2) procesul necesită un timp rezonabil, astfel încât costurile de tranzacție nu sunt prohibitive. Contrastul dezvăluie importanța crucială a deliberării publice pentru politica eficienței. Analiza și persuasiunea sunt necesare pentru a descoperi oportunitățile de câștiguri colective și pentru a stimula sprijinirea celui mai eficient mod de exploatare a unor astfel de oportunități. Regula unanimității reprezintă un model ideal al procesului colectiv de luare al deciziilor, cu excepția comunităților mici, această metodă a alegerii colective presupune costuri de tranzacție prea ridicate pentru a permite utilizarea lor în cadrul deciziilor cotidiene.

Politica eficienței este procesul prin care interese difuze, dezorganizate și foarte cuprinzătoare reușesc să depășească interesele particulare și bine organizate. Fiecare politician înțelege că ideile și argumentele sunt necesare nu numai pentru a-și clarifica propria poziție față de o problemă, dar și pentru a aduna alți oameni în jurul poziției sale. Cei care încearcă să justifice politica trebuie să facă apel la meritele intelectuale ale argumentului [3]. Dacă sunt doar raționalizări, oricum sunt importante, pentru că sunt parte componentă a dezbaterii publice și astfel pot afecta evoluțiile politicilor. Savanții care studiază procesul de fornulare al deciziilor cunosc că ideile și analizele sunt adesea utilizate pentru a justifica decizii deja luate. Când argumentele se bazează pe considerații diferite de cele care au dus la o anumită decizie, ele sunt adesea respinse drept încercări de raționalizare.

La fel, cerința ca instituțiile administrației publice să-și motiveze deciziile (conform Legii procedurilor administrative din SUA și art.190 Tratatul de la Roma) produce un raport care cuprinde nu numai motivele oferite, ci și actele normative, și tratatele pe care se bazează motivațiile respective. Cerința de a motiva deciziile dă naștere unui dialog referitor la interpretările statutare divergente de către curte, respectiv instituția în cauză. Mai mult, participarea publică și deliberarea asupra politicilor sunt facilitate în mare măsură dacă funcționarii în administrație își motivează deciziile.

Practica administrației publice tradiționale a fost atacată de către economiștii neoliberali, de teoreticienii grupurilor de interes și de teoreticienii alegerii raționale, care au oferit muniția intelectuală politicienilor receptivi, hotărâți să reducă mărimea și sfera de cuprindere a sectorului public. În particular, sarcina funcționarului public înseamnă conducerea unei organizații în mod eficient și mai puțin participarea la luarea unor decizii în privința politicilor.

Eficiența guvernării are la bază două prezumții: a uniformității, care ne sugerează că toți cetățenii ar trebui să primească, pe cât posibil, beneficii egale din partea statului și să suporte poveri egale pentru a sprijini statul; cea finală pusă sub semnul întrebării de interacțiunea academică și evoluția lumii reale este ideea că serviciul public ar trebui să fie – neutru din punct de vedere politic. O teorie a „noului instituționalism” menționează: instituțiile întrupează valori proprii, pe care încearcă să le ofere membrilor lor și să le utilizeze ca un mecanism pentru modelarea politicilor.

Totodată concepţia managementului politic a fost implementată de mai multe state şi a condus la refuzul unor postulate tradiţionale pentru acest domeniu şi la includerea în organizarea activităţii instituţiilor de stat a mecanismelor de piaţă. Criza administrării sociale, care se reflectă în stagnările mecanismului guvernării/gestiunii procesului social cu utilizarea ineficientă a impozitelor, scăderea calităţii serviciilor oferite populaţiei, multiplicarea formelor de manifestare a birocratismului şi a corupţiei, scăderea rapidă a încrederii maselor în instituţiile puterii de stat etc. a condus la revizuirea concepţiei despre stat. Locul statului - administrator l-a ocupat statul – manager, eficient sub aspect economic. Schimbarea principiilor conceptuale asupra funcţiilor şi priorităţilor statului a condus la intensificarea interesului faţă de managementul financiar, a crescut valoarea banilor

sociali. Dacă anterior fiecare organizaţie birocratică se străduia să obţină cât mai multe resurse din bugetul de stat, apoi în noul sistem ea este cointeresată în economia resurselor din contul sporirii eficienţei şi optimizării propriei activităţi. Este adoptat un nou principiu de remunerare al funcţionarilor de stat şi anume: după rezultatele lucrului realizat.

În statele care au implementat prevederile concepţiei managementului politic s-a schimbat sistemul relaţiilor dintre funcţionarii de stat şi cetăţeni. Deservirea populaţiei, creşterea calităţii serviciilor s-a transformat în scopul de bază al activităţii administrative. Trebuie de menţionat că în procesul reformării activităţii instituţiilor de stat în relaţiile cu agenţii economici dinnou a apărut problema raportului statului cu sectorul privat, care a impus necesitatea limitării expansiunii statului. În procesul de reformare un rol important i-a revenit consumatorului de servicii, clientului, interesele căruia au fost plasate pe primul loc. Unei critici consecvente a fost supus principiul monopolului organelor de stat, a unor organizaţii în cazul unor servicii şi funcţii. Reforma administrativă a fost urmată de includerea în conducerea de stat a elementelor economiei de piaţă: concurenţa, sistemul contractual, tender, marketing, reclama etc.

Scopul includerii în conducerea de stat a ideilor manageriale a fost: înlăturarea sau cel puţin limitarea ierarhiei birocratice. Din această perspectivă reforma administrativă presupune decentralizarea structurilor şi funcţiilor, crearea unui număr impunător de agenţi, care ar dispune de libertăţi şi posibilităţi mai mari decât ale organizaţiilor anterioare. Privatizarea şi piaţa au schimbat conducerea de stat, au sensibilizat-o faţă de concurenţă, optimizare, eficienţă [1]. Specialiştii formulează problema corespunderii principiilor, mijloacelor, formelor conducerii de stat, ale pieţii cu cele ale modelului democratic. În procesul dezbaterilor sunt formulate chestiuni referitoare la corespunderea administrării cu politica, a responsabilităţii şi a dărilor de seamă a statului în faţa cetăţenilor, a participării cetăţenilor la procesul politic. În concepţia managementului de stat aceste probleme nu-şi găsesc soluţia. Noţiunile „valori sociale”, „responsabilitatea politică”, „democraţia”, „cooperarea civilă”, „publicitatea şi transparenţa serviciilor de stat” n-au fost reflectate de ideologia managemntului de stat. Modelul democratic de organizare şi gestiune a procesului social nu permite aprecierea cetăţeanului în calitate de cumpărător al serviciilor statului. Din acest

motiv sunt formulate două concepţii noi despre guvernarea democratică, eficientă a statului.

Concluzii:

În lumea penetrată de procese integraţioniste, de controverse și conflicte, un popor, un stat de dimensiunile Republicii Moldova se poate afirma, își poate păstra originalitatea, identitatea, suveranitatea doar în condiţiile utilizării raţionale a potenţialului resurselor umane, mai ales a celor intelectuale şi creative. În acest context este necesară implicarea specialiștilor, profesioniștilor în soluţionarea problemelor, este necesară socializarea intensă a funcţionarilor publici, a angajaţilor în toate structurile sistemului social. Elita intelectuală împreună cu grupul inginerilor tehnocraţi constituie forţa motrică a modernizării societăţii moldoveneşti. Abordarea sinergetică a guvernării, a politicilor publice ne permite să înțelegem, să interpretăm adecvat procesul decizional, activismul civic al tuturor actorilor procesului social.

În baza investigaţiilor desfăşurate, putem conchide că sinergetica îi oferă omului speranţa, îi întăreşte convingerea că raţionalitatea îi deschide oportunități noi de a descifra conţinutul contradicţiilor vieţii, care produc dificultăți și care solicită de la persoană adoptarea și selectarea deciziei optime. În societate, persoanei îi revine numeroase roluri, pe care asumându-și-le omul selectează prioritățile. În situațiile complicate omul are nevoie de susținerea instituțiilor de stat. În astfel de momente, se produce aprecierea politicilor publice la eficiență. În lumea contemporană, interacțiunile dintre problemele reale ale oamenilor și politicile publice ale statului sunt reflectate în teoria pragmatismului, conform principiilor căreea o politică eficientă satisface necesitățile/nevoile unui grup numeros de oameni sau mai multe nevoi ale unui grup mai mic. În situațiile menționate vorbim despre grupurile țintă, care au nevoie de susținerea financiară și de atenția instituțiilor statului. Politica eficientă este caracterizată și de credibilitate.

Referințe bibliografice:

1. Bary BUZAN, Popoarele, statele și teama. O agenda pentru studii de Securitate în epoca de după războiul rece, Chișinău: Editura: Cartier Istoric, 2000, -386 p.

2. Human Development Report 1994. New Dimensions of Human Security. URL: http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr1994țchapters/
3. Majone, G. Mutual trust, credible commitments and the evolution of rules for a Single European Market, EUI Working Papers RSC nr.95/1, Florența: European University Institute, 1995.
4. Barbara J.NELSON, Politicile publice și administrația publică: o perspectivă de ansamblu.//Robert E.GOODIN, Hans-Dieter KLINGEMANN (Coordonatori) Manual de Știință politică. Oxford. – Iași: Polirom, 2005, P. 481-516. ISBN 973-681-802-0.
5. ROȘCA, Ludmila, GOLOVATAIA, Ludmila, Conceptul multidimensional al securității Europene. Curs universitar. – Chișinău: S.n., 2022 (Print-Caro). -256p. P.156-167. ISBN 978-9975-164-98-6.
6. SPRÎNCEAN, Serghei, Securitatea umană și consolidarea sistemului national de securitate.//Interconexiunile integrării sociale și consolidarea sistemului national de Securitate. Monografie colectivă. Coordonator – Ludmila ROȘCA. – Chișinău: S.n., 2022 (Print-Caro). – 436 p. P.329 – 359. ISBN 978-9975-165-06-8.
7. Декларация тысячелетия Организации Объединенных Наций.URL: http:// www. Un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/summitdecl.shtml
8. Кармадонов, О.А. Эффект отсутствия: культурно-цивилизационная специфика // Вопросы Философии, 2008, №2, С.39.